

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 07.11.1983, sp. zn. 1 Tz 43/83, ECLI:CZ:NS:1983:1.TZ.43.1983.1

Číslo: 43/1984

Právní věta: Při rozhodování o návštěvách chovanců dětského domova u jiných osob než rodičů a při rozhodování o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů (tzv. preadopční péče) ve smyslu § 69 odst. 2 zák. č. 94/1963 Sb., o rodině, je ředitel dětského domova veřejným činitelem. Přijme-li nebo žádá-li v této souvislosti úplatek, dopouští se trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3, popř. § 160 odst. 2, 3 tr. zák. Svěřil-li ředitel dětského domova dítě do preadopční péče v rozporu s ustanovením § 69 odst. 2 zák. o rod., dopouští se trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 07.11.1983

Spisová značka: 1 Tz 43/83

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Přijímání úplatku, Příprava, Zneužívání pravomoci veřejného činitele

Předpisy: 140/1961 Sb. § 89 odst. 8

§ 158

§ 160 odst. 1

§ 160 odst. 2

§ 160 odst. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 43/1984 sb. rozh.

Při rozhodování o návštěvách chovanců dětského domova u jiných osob než rodičů a při rozhodování o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů (tzv. preadopční péče) ve smyslu § 69 odst. 2 zák. č. 94/1963 Sb., o rodině, je ředitel dětského domova veřejným činitelem.

Přijme-li nebo žádá-li v této souvislosti úplatek, dopouští se trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3, popř. § 160 odst. 2, 3 tr. zák.

Svěřil-li ředitel dětského domova dítě do preadopční péče v rozporu s ustanovením § 69 odst. 2 zák. o rod., dopouští se trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 7. 11. 1983 sp. zn. [1 Tz 43/83.](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek krajského soudu v Praze dne 22. dubna 1983 sp. zn. 8 To 190/83 i rozsudek okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 31. ledna 1983 sp. zn. 3 T 456/82 a okresního soudu v Mladé Boleslavi přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 31. ledna 1983 sp. zn. 3 T 456/82 byl obviněný V. S. kromě jiného uznán vinným trestným činem přijímání úplatků podle § 160 odst. 1, 2, 3 tr. zák. a byl za to a za další trestný čin odsouzen podle § 160 odst. 3 za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na patnáct měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu dvou roků.

K odvolání obžalovaného krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 22. dubna 1983 sp. zn. 8 To 190/83 podle § 258 odst. 1 písm. d) a § 259 odst. 3 tr. ř. zrušil rozsudek okresního soudu v Mladé Boleslavi ve výroku o vině trestným činem podle § 160 odst. 1, 2, 3 tr. zák. a obviněného podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obžaloby pro skutek kvalifikovaný jako tento trestný čin.

Proti rozsudku krajského soudu v Praze podal ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. generální prokurátor ČSR stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného. Uvádí v ní, že krajský soud především nedostál základním zásadám uvedeným v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Poukazuje na to, že provedené důkazy zcela spolehlivě prokazují, že obviněný jako ředitel dětského domova při výkonu svěřené mu pravomoci přijal úplatky, což správně zjistil okresní soud. Poukazuje však na to, že nebyla zjišťována hodnota alkoholických nápojů, které obviněný obdržel. Naproti tomu má za to, že lze souhlasit se závěrem krajského soudu, že nebylo bezpečně prokázáno, že by obviněný úplatky, které přijal, vyžadoval. Proto krajský soud pochybil, když obviněného zprostil obžaloby pro trestný čin podle § 160 odst. 1, 2, 3 tr. zák. za použití § 226 písm. b) tr. ř., neboť provedené důkazy spolehlivě prokazují, že obviněný se dopustil jednání, které zakládá skutkovou podstatu trestného činu podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák.

Nejvyšší soud České socialistické republiky přezkoumal v rozsahu ustanovení § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Podle skutkových zjištění okresního soudu spáchal obviněný trestný čin přijímání úplatku tak, že jako ředitel Dětského domova v S. přijal, popř. žádal od budoucích osvojitelů manželů E. R. a J. R. v r. 1978 a 1979 úplatek (kávu a alkohol) jednak za to, že jim povolil, aby si ve dvou případech vzali k sobě na návštěvu chovankyni nezl. D. H., jednak v souvislosti se svěřením nezl. D. H. do jejich preadopční péče a dále v r. 1979 žádal a přijal úplatek od budoucích osvojitelů manželů V. S. a N. S. v souvislosti se svěřením chovankyně nezl. M. P. do jejich preadopční péče.

Okresní soud na základě provedených důkazů správně zjistil, že obviněný v uvedených souvislostech přijal úplatky, nezjišťoval však přesně, kdy obviněný úplatek přijal bez předchozího požádání a kdy o úplatek také požádal. V této souvislosti pak Nejvyšší soud ČSR uvedl:

Skutková zjištění, jak z nich okresní soud vycházel, byla v rozhodnutí nesprávně posouzena po právní stránce jako trestný čin podle § 160 odst. 1, 2, 3 tr. zák. Při tomto svém závěru okresní soud nerespektoval okolnost, že trestné činy podle § 160 odst. 1 tr. zák. a podle § 160 odst. 2 tr. zák. jsou samostatnými trestnými činy. Pokud vycházel ke zjištění, že obviněný v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu přijal úplatek poté, co jej vyžadoval, měl takové jednání obviněného posoudit

pouze jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. Trestný čin podle § 160 odst. 2 tr. zák. je totiž dokonán již tím, že pachatel úplatek žádá a je nerozhodné, zda mu byl úplatek také poskytnut. Přijetí úplatku se v takovém případě posoudí jako okolnost zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Proto měl okresní soud při právním posouzení jednání obviněného rozlišit případy, kdy obviněný úplatek přijal poté, co jej požadoval, a případy, kdy úplatek pouze přijal, aniž by jej předtím požadoval, a jeho jednání tedy posoudit jako samostatné trestné činy přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 a podle § 160 odst. 2 tr. zák.

Okresní soud dovodil, že obviněný ve všech případech přijal úplatek v postavení veřejného činitele ve smyslu § 89 odst. 8 tr. zák. Tento závěr okresního soudu je správný, neboť obviněný jako ředitel dětského domova, tedy odpovědný pracovník tohoto zařízení, se podílel na plnění významných úkolů širšího společenského dosahu, mezi něž nepochybně náleží plnění úkolů v oblasti všestranné péče o děti svěřené do dětského domova, a v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů mu také byla svěřena určitá pravomoc. Okresní soud správně zjistil, že obviněnému jako řediteli dětského domova byla svěřena pravomoc rozhodovat o návštěvách chovanců dětského domova u jiných osob než rodičů a dále pravomoc jménem ústavu (dětského domova) činit opatření spočívající ve svěřeni chovance do zatímní (předopční) péče budoucích osvojitelů podle § 69 odst. 2 zák. č. 94/1963 Sb., o rodině, a to u dětí, u nichž nebyla ústavní výchova nařízena soudem.

Podle § 69 odst. 1 zák. o rod. před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklad. Podle § 69 odst. 2 cit. zák. toto opatření činí ústav po dohodě s okresním národním výborem. Jen u dětí, které jsou v ústavu z rozhodnutí soudu, učiní tak soud. O souhlasu zákonných zástupců s tímto opatřením platí ustanovení § 67 a 68 zák. o rod.

Návštěvy dětí u jiných osob než rodičů upravuje Metodický návod ministerstva zdravotnictví ČSR pro postup kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do tří let při zabezpečování sociální právní péče o děti ze dne

10. 11. 1971 čj. LP-254, uveřejněný ve Sbírce instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR, částka 2 - 3/1972. O návštěvách rozhoduje ředitel zařízení. Návštěvy trvají zpravidla 2 - 3 dny, ve zvlášť odůvodněných případech i déle. Jestliže bylo dítě umístěno v ústavu na žádost rodičů, je nutné vyžádat si před rozhodnutím o návštěvě souhlas rodičů (byla-li jejich rodičovská práva zachována), popř. souhlas opatrovníka dítěte. Předpis upravuje případy, kdy se souhlas rodičů nevyžaduje. U dětí umístěných z rozhodnutí soudu není nutné, aby rozhodnutí schvaloval soud (odst. 33 a násl. cit. metod. návodu).

Proto, bylo-li provedenými důkazy prokázáno, že obviněný přijal, popř. žádal úplatek v souvislosti s výkonem této svěřené pravomoci, přichází v úvahu posoudit jeho jednání i podle § 160 odst. 3 tr. zák., tj. že se dopustil přijímání úplatku jako veřejný činitel. V úvahu by tedy přicházelo posoudit jeho jednání jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 popř. podle § 160 odst. 2, 3 tr. zák.

Správný je rovněž závěr okresního soudu, že pokud obviněný svěřil obě nezletilé děti do dlouhodobé předopční péče budoucích osvojitelů dříve, než tak rozhodl příslušný soud, učinil tak v rozporu s ustanovením § 69 odst. 2 zák. o rod. Podle tohoto ustanovení, je-li u dítěte nařízena ústavní výchova soudem, jako tomu bylo v projednávaných případech, rozhoduje o svěřeni do zatímní péče budoucích osvojitelů soud. Tímto svým jednáním obviněný zneužil pravomoci veřejného činitele, když v úmyslu opatřit jinému neoprávněný prospěch, tj. získat do zatímní péče chovance dětského domova dříve, než rozhodne příslušný soud, překročil svou pravomoc tím, že učinil opatření nenáležící do jeho pravomoci. Toto jednání obviněného naplňuje znaky trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. b) tr. zák.

Okresní soud však nesprávně dovodil, že obviněný jednal v postavení veřejného činitele ve smyslu § 89 odst. 8 tr. zák. i při výkonu svých procesních oprávnění v řízení o osvojení, tj. při podání návrhu na zrušení ústavní výchovy chovanců dětského domova a při podání podnětu na zahájení soudního řízení ke svěření chovance do preadopční péče budoucích osvojitelů a dále při podávání příslušných zpráv soudům v řízení o věcech preadopční péče a o osvojení. V oprávnění, která obviněnému v této souvislosti příslušela, nelze spatřovat pravomoc svěřenou mu v rámci odpovědnosti za plnění úkolů společnosti a státu, neboť nejde o oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech občanů, popř. organizací a ukládat jim úkoly. Tato oprávnění neobsahují prvek rozhodování a prvek moci, které v pojmu pravomoc musí být vždy obsaženy.